

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan poliisin hallinnosta annettua lakia muutettavaksi valtion paikallishallinnon uudistamisen johdosta. Poliisin paikallisena viranomaisena toimisi joko kihlakunnanviraston poliisiosasto tai poliisilaitos. Poliisilaitos olisi niissä kihlakunnissa, joihin valtioneuvoston päätöksellä on perustettu erillinen virasto poliisitoimen tehtävien hoitamista varten.

Samalla ehdotetaan myös, että poliisikoira-

laitos itsenäisenä valtakunnallisena yksikkönä lakkautettaisiin ja siirrettäisiin osaksi poliisikoulua.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan poliisukoiraalaitoksen lakkauttamisen osalta vuoden 1995 alusta. Muilta osin laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti valtion paikallishallinnon uudistamisen kanssa asetuksella säädettävänä ajankohtana.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Paikallista poliisitoimintaa varten maa on jaettu poliisipiireihin, jotka muodostuvat yhdestä tai useammasta kunnasta. Valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain (126/92) mukaisesti valtion paikallishallinto järjestetään kihlakunnittain. Lakia sovelletaan poliisitoimen, syyttäjän- ja ulosottotoimen ja yleishallintotehtävien sekä, sen mukaan kuin erikseen säädetään, myös muiden valtion paikallishallintotehtävien järjestämiseen. Valtioneuvosto on 23 päivänä joulukuuta 1992 tehnyt päätöksen kihlakuntajaosta (1464/92). Päätös tulee voimaan vuoden 1995 alusta. Päätöksen toteutuessa nykyiset poliisipiirit korvataan 95 kihlakunnalla.

Voimassa olevan poliisin hallinnosta annetun lain (110/92) mukaan poliisipiirit ovat riippumatta siitä, ovatko ne nimismiespiirejä vai poliisilaitoksia, lääninhallituksen alaisia. Lain 16 §:n 2 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää, että Helsingin poliisilaitos on määrättyissä asioissa suoraan sisäasiainministeriön

alainen. Poliisin hallinnosta annetun asetuksen (359/92) 7 §:ssä säädetään, että Helsingin poliisilaitos hoitaa suoraan sisäasiainministeriön alaisena tehtävät, jotka koskevat poliisilaitoksen tulossuunnitelmaa ja talousarviota, valtakunnallisia erityistehtäviä sekä poliisilaitoksen henkilöstöä, henkilöstön koulutusta ja poliisioittokuntaa.

Voimassa olevan lain mukaan lääninhallitus voi muodostaa useammasta poliisipiiristä yhteistoiminta-alueen sekä määrätä yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä. Lääninhallituksen työjärjestyksen mukaan nykyisin päätöksen yhteistoiminta-alueen muodostamisesta tekee muissa kuin Lapin läänissä maaherra. Lapin läänissä päätösvalta tässä asiassa on delegoitu lääninpoliisineuvokselle. Myös eräissä muissa lääneissä valmistellaan työjärjestyksen muutosta ja muutoksen yhteydessä on tarkoitus delegoida päätösvalta tältä osin lääninpoliisineuvokselle.

Sisäasiainministeriö päättää poliisin hallinnosta annetun lain 8 §:n 2 momentin mukaan yhteistoiminta-alueen muodostamisesta ja

muista yhteistoimintaan liittyvistä asioista silloin, kun yhteistoiminta-alue käsittää eri läänihin kuuluvia poliisipiirejä. Sisäasiainministeriön työjärjestyksessä päätösvalta asiassa on delegoitu poliisiylijohtajalle.

2. Ehdotetut muutokset

Valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain 4 §:n mukaan kihlakunnassa on joko kihlakunnanvirasto taikka erillinen virasto sen mukaan kuin valtioneuvosto päättää. Kihlakunnanvirasto on lääninhallituksen ja sisäasiainministeriön alainen. Kihlakunnan erillinen virasto on edellä mainitun lain 6 §:n nojalla suoraan asianomaisen ministeriön alainen, jollei toisin erikseen säädetä.

Kihlakunnanvirastossa on toiminnallisesti mahdollisimman itsenäistä päätösvaltaa käyttävä poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoyksikkö sekä tarvittavat muut yksiköt. Poliisin hallinnosta annetun lain 1 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että poliisitoimen paikallinen viranomainen olisi joko kihlakunnanviraston poliisiosasto tai poliisilaitos. Poliisilaitos hoitaisi poliisitoimen tehtävät niissä kihlakunnissa, joihin valtioneuvoston päätöksellä perustetaan erillinen virasto poliisitoimen tehtävien hoitamista varten. Poliisitoimen paikallisista viranomaisista käytettäisiin ehdotuksen mukaan yhteistä nimitystä kihlakunnan poliisiyksikkö.

Poliisin hallinnosta annetun lain 1 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että kihlakunnan poliisiyksikkö olisi lääninhallituksen alainen niin kuin paikallispoliisi nykyisinkin on. Poliisin lääninjohtona toimisi lain 5 §:n mukaisesti lääninhallituksen poliisiosasto tai poliisitoimisto niin kuin nykyisinkin. Myös Helsingin poliisilaitoksen asema suhteessa lääninhallitukseen ja sisäasiainministeriöön säilytettäisiin nykyisellään eli Helsingin poliisilaitos olisi edelleenkin tietyissä, asetuksella säädetyissä asioissa suoraan sisäasiainministeriön alainen.

Lain 1 §:stä ehdotetaan poistettavaksi yhteistoiminta-alueita koskeva lause tarpeettomana, koska lain 8 §:ssä on yksityiskohtainen säännös yhteistoiminnasta.

Paikallispoliisin yhteydessä toimivia neuvotelukuntia koskevaan 3 §:ään ehdotetaan ainoastaan terminologisia muutoksia. Voimassa olevan säännöksen termi poliisi- ja poliisipiiri ehdotetaan muutettavaksi kihlakunnaksi.

Lain 6 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten,

että siinä todettaisiin, että paikallinen poliisitoimi hoidetaan kihlakunnittain. Tässä yhteydessä ei ole tarpeen säätää maan jakamisesta kihlakuntiin, koska toimivaltasäännös sisältyy valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain 3 §:ään.

Valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain 5 §:n mukaan kihlakunnanviraston yksikkö tai kihlakunnan erillinen virasto voidaan määrätä hoitamaan tehtäviä myös toisen kihlakunnan alueella tai virastot voidaan määrätä hoitamaan tehtäviä yhteistoiminnassa keskenään siten kuin siitä erikseen säädetään. Poliisitoimen osalta yhteistoimintaa on harjoitettu jo pitkään muodostamalla poliisipiireistä yhteistoiminta-alueita. Yhteistoimintaa on ollut joko täydellistä yhteistoimintaa tai vain osaa poliisin tehtävistä koskevaa.

Poliisin hallinnosta annetun lain 4 §:ssä poliisin ylijohdon erääksi tehtäväksi säädetään poliisitoimen suunnittelu, kehittäminen ja johtaminen koko maassa. Lain 5 §:ssä poliisin lääninjohtoon tehtäväksi säädetään vastaavat tehtävät läänin alueella. Poliisitoimen johtamiseen sisältyvä olennainen ja tärkeä tehtävä on yhteistoiminnasta päättäminen. Koska yhteistoiminnan järjestäminen on puhtaasti poliisin toiminnalliseen johtamiseen kuuluva asia, ehdotetaan päätösvalta tältä osin siirrettäväksi lääninhallitukselta poliisin lääninjohtolle ja sisäasiainministeriöltä poliisin ylijohdolle. Ehdotettu muutos olisi sen kehityssuunnan mukainen, jota yleisimminkin toteutetaan ratkaisuvallan delegoinnissa.

Muutoin yhteistoimintajärjestelyt ehdotetaan säilytettäväksi pääosin ennallaan. Lain 8 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka mahdollistaisi sen, että poliisin lääninjohto voisi määrätä toisen kihlakunnan poliisiyksikön hoitamaan poliisitoimen tehtäviä myös toisessa kihlakunnassa. Kihlakunnan poliisiyksiköiden yhteistoiminta voisi edelleenkin olla joko niin sanottua täydellistä yhteistoimintaa eli kaikki poliisitoimen tehtävät hoidettaisiin yhdessä taikka se voisi rajoittua koskemaan vain tehtäviä, jotka erikseen määritellään poliisin lääninjohtoon yhteistoimintaa koskevassa päätöksessä.

Valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan kihlakunnanvirastossa on toiminnallisesti mahdollisimman itsenäistä päätösvaltaa käyttävä poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoyksikkö sekä tarvittavat muut yksiköt. Kihlakunnan erilliset

virastot hoitavat vastaavia tehtäväalueita. Uudistuksen tarkoituksena on erottaa syyttäjän- ja ulosottotehtävien hoito poliisitoimesta. Näin ollen poliisin hallinnosta annetussa laissa ei ole tarpeen viitata paikallispoliisille kuuluviin syyttäjän- ja ulosottotehtäviin ja lain 7 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Kihlakunnan poliisiyksiköt hoitaisivat uudistuksen toteututtua vain poliisitoimen tehtäviä.

Poliisikoiralaitos itsenäisenä valtakunnallisenä yksikkönä ehdotetaan lakkautettavaksi. Poliisikoiralaitos on varsin pieni yksikkö. Sen toiminta on myös entistä suuremmassa määrin painottunut poliisin palveluksessa olevan henkilöstön kehittämiseen. Laitoksen vakinainen henkilöstö koostuu johtajan lisäksi seitsemästä muusta virkamiehestä. Yksikön koko ja toiminnan luonne huomioon ottaen tarkoituksenmukainen ratkaisu olisi liittää se osaksi Tampereella toimivaa poliisikoulua, jossa laitos voisi toimia omana tulosityksikkönään. Näin voitaisiin hallinnollisten tehtävien hoito rationalisoida ja vapauttaa poliisikoiralaitoksen henkilöstöä varsinaisiin koulutus- ja hankinta-tehtäviin. Laitos jatkaisi kuitenkin toimintaansa tarkoitukseen sopivissa tiloissa Hämeenlinnassa.

Useassa säädöksessä on säädetty toimivaltaa poliisipiirin päällikölle taikka poliisipiirille yleisesti. Kun paikallishallintouudistuksen yhteydessä poliisipiirijaotus korvataan kihlakunta- jaotuksella, on tarpeen siirtymäsäännöksellä siirtää poliisipiirin päällikölle ja poliisipiirille säädetty toimivalta kihlakunnan poliisiyksikön päällikölle ja kihlakunnan poliisiyksikölle.

3. Esityksen vaikutukset

Maa on nykyisin jaettu 242 poliisipiiriin. Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen kihlakuntajaosta, jonka mukaan maa jaetaan 95 kihlakuntaan. Ulosotto- ja syyttäjän-toimen tehtävien erottaminen poliisitoimesta merkitsee myös

sitä, että osa poliisitoimen henkilöstöstä siirretään oikeusministeriön hallinnonalalle. Tässä vaiheessa tarkkoja lukumääriä ei voida esittää. Henkilöstön ja tehtävien siirto aiheuttaa myös määrärahan siirtämisen näiltä osin oikeusministeriön pääluokkaan.

4. Asian valmistelu

Asiaa on valmisteltu sisäasiainministeriön asettamassa työryhmässä. Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, poliisin lääninjohdoilta, Helsingin poliisilaitokselta, Poliisijärjestöjen Liitto ry:ltä, Suomen Nimismiesyhdistys ry:ltä, Poliisilakimiehet ry:ltä, Valtion Ammattiliitto-VAL ry:ltä, Suomen Tietoliikennetekniset ry:ltä sekä Valtion Yleinen Teknikkojen Yhdistys ry:ltä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Laki liittyy valtion paikallishallinnon uudistamiseen ja se tulee saattaa voimaan samanaikaisesti ulosotto- ja syyttäjän-tointa koskevan lainsäädäntöuudistuksen kanssa.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan poliisikoiralaitoksen lakkauttamista koskevin osin 1 päivänä tammikuuta 1995. Muilta osin lakiehdotus on mahdollista saattaa voimaan silloin kun paikallishallinnon uudistaminen muiltakin osin toteutetaan. Tältä osin ehdotetaan, että lakiehdotus saatettaisiin voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan poliisin hallinnosta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (110/92) 7 §:n 2 momentti ja 14 § sekä

muutetaan 1 §:n 2 ja 3 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 ja 8 § seuraavasti:

1 §

Poliisihallinto

Lääninhallitus johtaa poliisitoimintaa läänissä. Lääninhallituksen alainen poliisin paikallishallintoviranomainen on kihlakunnanviraston poliisiosasto tai kihlakunnan poliisilaitos (*kihlakunnan poliisiyksikkö*).

Sisäasiainministeriön alaisia poliisin valtakunnallisia yksiköitä ovat keskusrikospoliisi, suojelupoliisi, liikkuva poliisi, poliisiopisto, poliisikoulu ja poliisivarikko.

3 §

Neuvottelukunnat

Sisäasiainministeriön ja kihlakuntien sekä kihlakunnista muodostettujen yhteistoimintalueiden yhteydessä toimii neuvottelukuntia.

6 §

Paikallispoliisi

Paikallinen poliisitoimi järjestetään kihlakunnittain. Maan jakamisesta kihlakuntiin säädetään valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetussa laissa (126/92).

8 §

Yhteistoiminta

Poliisin lääninjohto voi poliisitoimen tarkoi-

tuksenmukaista hoitamista varten asianomaisia kuntia ja kihlakunnan poliisiyksikköä kuultuaan määrätä kihlakunnan poliisiyksikön hoitamaan tehtäviä myös toisen kihlakunnan alueella taikka määrätä eri kihlakuntien poliisiyksiköt hoitamaan tehtäviä yhteistoiminnassa. Poliisin lääninjohto määrää myös ne tehtävät, jotka hoidetaan yhteistoiminnassa, yhteistoiminnan johtajan ja muut johtosuhteet yhteistoiminta-alueella.

Poliisin ylijohto päättää asianomaisia kihlakunnan poliisiyksiköitä ja poliisin lääninjohtoja sekä alueen kuntia kuultuaan eri kihlakuntien poliisiyksiköiden yhteistoiminnasta sekä muista 1 momentissa mainituista asioista silloin, kun yhteistoiminta käsittää eri lääneihin kuuluvia kihlakunnan poliisiyksiköitä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1995. Lain 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 ja 8 § tulevat kuitenkin voimaan ja 14 § kumotaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Muualla laissa tai asetuksessa poliisipiirin päällikön ratkaistavaksi säädetty asia siirtyy tämän lain voimaan tullessa kihlakunnan poliisiyksikön päällikön ratkaistavaksi.

Muualla laissa tai asetuksessa poliisiapiirin käsiteltäväksi kuuluva asia siirtyy tämän lain voimaan tullessa kihlakunnan poliisiyksikön käsiteltäväksi.

Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sisäasiainministeri Mauri Pekkarinen

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan poliisin hallinnosta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (110/92) 7 §:n 2 momentti ja 14 § sekä
muutetaan 1 §:n 2 ja 3 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 ja 8 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Poliisihallinto

Lääninhallitus johtaa poliisitointa läänissä. Lääninhallituksen alaisia poliisin paikallishallintoviranomaisia ovat poliisipiirit. *Poliisipiireistä voidaan poliisitoimen tarkoituksenmukaista yhteistoimintaa varten muodostaa yhteistoiminta-alueita.*

Sisäasiainministeriön alaisia poliisin valtakunnallisia yksiköjä ovat keskusrikospoliisi, suojelupoliisi, liikkuva poliisi, poliisiopisto, poliisikoulu, poliisivarikko *ja poliisikoiralaitos.*

Lääninhallitus johtaa poliisitointa läänissä. Lääninhallituksen *alainen poliisin paikallishallintoviranomainen on kihlakuntaviraston poliisi-osasto tai kihlakunnan poliisilaitos (kihlakunnan poliisiyksikkö).*

Sisäasiainministeriön alaisia poliisin valtakunnallisia yksiköjä ovat keskusrikospoliisi, suojelupoliisi, liikkuva poliisi, poliisiopisto, poliisikoulu *ja poliisivarikko.*

3 §

Neuvottelukunnat

Sisäasiainministeriön ja poliisipiirien sekä poliisipiireistä muodostettujen yhteistoiminta-alueiden yhteydessä toimii neuvottelukuntia.

3 §

Neuvottelukunnat

Sisäasiainministeriön ja *kihlakuntien sekä kihlakunnista* muodostettujen yhteistoiminta-alueiden yhteydessä toimii neuvottelukuntia.

6 §

Paikallispoliisi

Paikallista poliisitointa varten maa jaetaan poliisipiireihin. Poliisipiiriin kuuluu yksi tai useampi kunta.

Poliisipiirijaotuksesta päättää valtioneuvosto lääninhallituksen ja asianomaisten kuntien antettua lausuntonsa.

6 §

Paikallispoliisi

Paikallinen poliisitoimi järjestetään kihlakunnittain. Maan jakamisesta kihlakuntiin säädetään valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetussa laissa (126/92).

7 §

Paikallispoliisin tehtävät

Paikallispoliisille kuuluvista ulosotto- ja syytätäjätehtävistä on säädetty erikseen.

(2 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Poliisipiirien yhteistoiminta

Lääninhallitus päättää yhteistoiminta-alueen muodostamisesta asianomaisia kuntia kuultuaan sekä yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä, yhteistoiminta-alueen johtajasta ja muista johtosuhteista yhteistoiminta-alueella.

Sisäasiainministeriö päättää asianomaista lääninhallitusta ja asianomaisia kuntia kuultuaan yhteistoiminta-alueen muodostamisesta ja muista 1 momentissa mainituista asioista silloin, kun yhteistoiminta-alue käsittää eri lääneihin kuuluvia poliisipiirejä.

14 §

Poliisikoiralaitos

Poliisikoiralaitoksen tehtävänä on hankkia poliisin käyttöön koiria sekä kehittää poliisikoiratoimintaa ja antaa siihen liittyvää koulutusta.

8 §

Yhteistoiminta

Poliisin lääninjohto voi poliisitoimen tarkoituksenmukaista hoitamista varten asianomaisia kuntia ja kihlakunnan poliisiyksikköjä kuultuaan määrätä kihlakunnan poliisiyksikön hoitamaan tehtäviä myös toisen kihlakunnan alueella taikka määrätä eri kihlakuntien poliisiyksiköt hoitamaan tehtäviä yhteistoiminnassa. Poliisin lääninjohto määrää myös ne tehtävät, jotka hoidetaan yhteistoiminnassa, yhteistoiminnan johtajan ja muut johtosuhteet yhteistoiminta-alueella.

Poliisin ylijohdo päättää asianomaisia kihlakunnan poliisiyksikköjä ja poliisin lääninjohtoja sekä alueen kuntia kuultuaan eri kihlakuntien poliisiyksiköiden yhteistoiminnasta ja muista 1 momentissa mainituista asioista silloin, kun yhteistoiminta käsittää eri lääneihin kuuluvia kihlakunnan poliisiyksikköjä.

14 §

Poliisikoiralaitos

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995. Lain 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 ja 8 § tulevat kuitenkin voimaan ja 14 § kumotaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Mualla laissa tai asetuksessa poliisipiirin päällikön ratkaistavaksi säädetty asia siirtyy tämän lain voimaan tullessa kihlakunnan poliisiyksikön päällikön ratkaistavaksi.

Mualla laissa tai asetuksessa poliisipiirin käsiteltäväksi kuuluva asia siirtyy tämän lain voimaan tullessa kihlakunnan poliisiyksikön käsiteltäväksi.
